

<http://www.arianafghanistan.com>

۲۰۱۹/۱۱/۲۶

پوهاند محمد بشير دوديال

معلوليت او معيوبيت

(دلیندی دولسمه، د دسمبر درېیمه د معلولينو او معيوبينو نړيواله ورځ)

تر ټولو دمخه د نړۍ او په تیره بیا د گران هیواد ټولو معلولينو او معيوبينو ته خپل ځانگړي احترامات وړاندې کوم. دوی ته ډاډ ورکوم چې تاسې د بشردوست انسان له فکر او احساس څخه هیر نه یاست. ډاډه اوسئ؛ په دې نړۍ ستاسو پور په هر چا دی، په هغه دنیا به الله (ج) تاسو ته ستر اجر و نه په نصیب کړی.

د ځینو احصائیو له مخې د نړۍ څلورمه برخه انسانان معيوبیت او معلولیت لري. دا هیڅکله په دې معنا نده چې دوی (ناتوان) وشمیرل شي، بلکې له دوی څخه زیات شمیر یې اوس دخپل پرله پسې زیار او استعداد له مخې لوی لوی بریالیتوبونه تر لاسه کړي دي. یو عالم ویلي دي: دا بیخي مکنه ده چې په دواړو پښو گوډ د ځغاستي قهرمان شي، خو په دې شرط چې اراده ولري! پتهوون په غوړو څه نه اوریدل، خود موسیقي داسې سمفونیکاني او آثار یې رامنځته کړی چې نړۍ ورته په حیرت کې ده او د عالمونو په روح او روان سلطنت چلوي، همدا یو کال مخکې د فزیک هغه نامتو عالم او په فزیک کې د لویې جایزې ورونکی د اویا کلونو په عمر له نړۍ سترگې پټې کړې چې د غاړې اودملا دتیر د معيوبیت له امله یې مخ یو خوا بل خوا نشو اړولای او یو لاس یې بیخي کار نه کاو. موږ په خپل هیواد کې هغه پیغلې پیژنو چې دواړه لاسونه یې فلج دي، خو د رسامی مویک په خوله کې نیسي او داسې انځورگری کوي چې روغ انځورگران ورته هک حیران پاتې دي. څلور کاله مخکې د انجنیرۍ له پوهنځۍ داسې محصل فارغ شو چې دواړه لاسونه یې له مړوند څخه پرې وو، د پښو په گوټو یې نوټ لیک او فرمولونه یې حل کول، د دراوینګ مضمون یې موفقانه پای ته ورساو او مهندسی یې ولوستله. اوس دا ثابتې شوي ده چې یو شمیر هغه معيوبين چې دلاس، پښې یا بل عضو د معيوبیت سره مخامخ وي، د فکري او ذهني فوق العاده توانايي او بیساری دقت لرونکي پیژندل شوي دي، مثلاً دقرآن پاک قاریان. شل کاله مخکې د سعودي عربستان هیواد کې یو افغان چې په دواړو سترگو معيوب و د قرانېت په سیالۍ کې لومړی جایزه وکټله او دټول سعودي او اسلامي ملکونو د ستاینې او تحسین وړ وگرځید.

همدا اوس ډیرو هیوادو کې د اقتصاد څرخونه د معلولينو او معيوبينو تر مدیریت لاندې څرخي.

معیوبیت او معلولیت څه دی؟

معلولیت او معیوبیت بشپړه ناتوانی نه، بلکې محدودیت دی. الله (ج) انسان داسې خلق کړی دی چې که د وجود یابدن یوه برخه کې نیمګړتیا ولری، نورو برخو کې یې استعداد اوچت وی. موږ خپل شاوخوا ډیر داسې کسان پیژنو چې د معیوبیت سره سره د یوه کمال لرونکی وی، ډیر په پښو شل وګړی، ډیر ښه خیاطان یا ساعت جوړوونکی وی، ډیر یو لاس لرونکی خلک دمغازی ښه چلوونکی یا د هوټل ښه منجران وی. لږ مخکې مو وویل چې بتهوون د موسیقۍ نابغه په غوږونو هیڅ هم نه اوریدل، خو شهکارونو ته یې اوس هم نړۍ او ټول بشریت ګوته په غاښ دی. ګود تیمور په ښه ویشتلو، آس ځغولو او دلنېکر رهبرۍ کولو کې بیساری و.

افغانی ټولنه په بیساری ډول مصیبتونو، جګړو او ناورین کې ګیر ده، چې په دغو پېښو او حوادثو کې ګڼ شمیر هیوادوالو دخپل بدن یو عضو یا له لاسه ورکړی دی او یا معیوب شوی یا هم په طبیعي ډول ناقص الخلقه دی. یعنې معیوبیت او معلولیت په هوسا ټولنو او عادی حالت کې هم تر سترګو کیږي، خو فرق دادی چې زموږ ټولنه کې معلولیت د جنګونو له امله ډیر لیدل کیږي.

په همدې خاطر معیوبیت له معلولیت سره توپیر لري. معیوبیت یعنې د یو عضو ناقص والی چې کیدای شي د تولد له وخته همداسې ناقص اود ستونزو لرونکی وي، خو معلول بیا هغه څوک دی چې د یوه علت له مخې یې یا پښه یا لاس یا سترګه یا بل عضو بايللی وي.

په دواړو صورتونو کې معلولین اومعیوبین د ټولنې وګړي او دټولو مدني حقوقو مستحق دي او له دې جملې څخه د ښوونې او روزنې، استخدام، کار کولو او ټولنیزو عادي اړیکو د ټینګولو حق لري. په داسې شرایطو او حالت کې چې هیواد په بیساری او دوامدار ناورین اخته دی، باید د معلولینو لپاره ځانګړي تدابیر موجود وي، له دې جملې څخه یو تدبیر دا هم دی چې معول او معیوبو افرادو ته د اقتصادي معیشت وسایل او ځانګړي مهارتونه او د استخدام فرصتونه ولرو.

د کارځواک دپلان جوړونې برخه کې اود تریننګونو او ښوونې روزنې برخه کې باید داسې مهارتونه له نورو څخه جلا او مشخص شي چې د معلولو افرادو لپاره وي. اما ځینې داسې کارونه او دندې شته چې د یو شمیر معلولانو لپاره یې اجازه نشته. لکه دسترګو یا یوه لاس معیوب ته ممکن ترافیک لایسنس ورنکړي. خو ډیر نور داسې مصروفیتونه او کارونه شته چې دوی یې ډیره ښه تر سره کولای شي.

افغانستان کې تر اوسه په ټولو تولیدي څانګو کې پرمختللي تکنالوژي نده معمول شوي، بلکې لا اوس هم لاسي کارونه ډیر دي چې ښه عاید لري لکه غالي اوبدل، ګنډل، مستظرفه صنایع، د ګلدانونو روزنه، خطاطي او رسامي (چې هم یو شغل دی او هم هنر)، موسیقي، دمحاسبې چارې او داسې نور چې ممکن ډیرر روغ کسان دې برخو کې استعداد او د لازم لیاقت او دقت لرونکی نه وي.

هغه حرفي او صنعتي څانګې چې ډیر ښه عواید لري او معیوبین یې ترسره کولای شي، باید مشخص او د معیوبینو او معلولینو لپاره ځانګړي شي. دغه قشر په ټولنه کې باید حاشیې ته پرېښودل شي. بلکې ډیره مهمه ده چې د دوی له استعداد او توانایي د جګړه خپلې افغانستان د رغاوې لپاره کار واخیستل شي. موږ دصنعتي او طبی بوټو روزنه

او له هغو څخه د پروسس شویو محصولاتو ډیر اوچت امکانات لرو، موږ ښکلی لاسی صنعت لرو چی دتوریزم ددلچسپي وړ دی، موږ دراديو، ساعت، برقی وسایلو او کمپیوتر د ترمیم لپاره ضرورت لرو، موږ د عکاسی چاری، د دفترونو یا ودانیو ددروازو څارنه او کنترول چی ډیر گرځیدو او دریدلو ته ضرورت نلری، بلکی صرف له یوه محل څخه د کنترول په شکل ترسره کیږی او دی ته ورته نورو برخو کی کار کوونکو ته اړتیا لرو . معیوبین دغو ټولوبرخو او خاصناً د معلوماتی تکنالوژی په ساحه کی کولای شی چی دندی ترلاسه کړي.

افغانستان به د امنیت په ښه کیدو سره د کار ډیری زیاتی نیرو ته ضرورت پیدا کړی . موږ له همدی اوس څخه په دې باندی پوهیږو چی د امنیت او حکومتولی په ښه کیدوسره زښت ډیر تشبثات او دولتی او خصوصی کارونه پیل کیدونکی دی چی بیا هغه وخت ممکن موږ د بشری نیرو له کمښت سره مخامخ شو. نوډیره ضروری ده چی له همدی اوس څخه په دی فکر کی اووسو او د معیوبو او معلولو هیوادوالو لپاره په ځانگړو څانگو کی تریننگ او ښوونه او روزنه او د مهارتونو اوچتول هیرنکړو. د روسیې د هیواد ډیر نامتو څیړونکی، د کار قهرمانان او کاشفین د میهنی جنگ د دوران معلولین او معیوبین وو. د پخوانی شوروی اتحاد ډیروو جمهوریتونو کی د کار اتلان د میهنی جگړې معیوبین وو، دوی به لویو ملی مناسبتونو کی له لکړې سره په داسی حال کی په ځانگړي دریځ کی دتکریم او درناوی پر څوکیو کیناستل چی د اتلولی مدالونه به یی په ټټر ځلیلدل.

د نړی تجربه ثابتوی چی د جنگونو د ورځو ناخوالی، له جنگونو وروسته د سولې په فضا کی د کار، خدمت او ویاړپه خوښیو بدلیری او هیوادونه کولای شی ځان او خپل اتباع د نیکمرغی لوری ته سوق کړی، خو د دی ټولو لپاره تدبیر او قبلی پلانونه او معقولی پالیسیگانی په کار دی.

نیکمرغه دې وي انسان !

يو ځل بيا؛ معيوبو او معلولو هیوادوالو ته د ارادت او درناوی په وړاندې کولو سره.

د ډسمبر درېیمه، د بشردوست انسانیت په کلیزو کی په جلي خط لیکلی ده او تل دې همداسی لیکلي وي

**** **** ****

تذکر:

هرگاه خوانندگان محترم متمایل باشند که نبشته ها و مطالب دیگری از این نویسنده را مطالعه کنند، می توانند با اجرای "کلیک" بر عکس نویسنده در صفحه مقالات، به فهرست "آرشیف" شان رهنمائی شوند!

معلولیت او معیوبیت

b_doodial_dmalooliyat_ao_mayoobiya.pdf